

LA PARLA I LA LLENGUA. (I)

Joaquim Molas diu: “La història de la llengua catalana, parlada en una terra de pas per una demografia escassa i des de molts segles sense recursos estatals, és plena de dramatisme.” Molas vol dir, i amb raó, que no va ser gens fàcil per el poble català arribar a un dels signes d’identitat més preuats: la parla pròpia. Enriquida amb el que li va donar estabilitat, reconeixement i respecte: la normalització, el conreu escrit, tot allò que fa que la parla arribi a convertir-se en llengua.

Una vegada més trobarem en l’esclat català medieval, el moment de l’afirmació d’un poble, que també la llengua en forma part, que també n’és protagonista: el “bell catalanesc” que enfervoria Ramon Muntaner.

El dramatisme a què al·ludia Molas arriba pocs segles després. Serà en el temps de la decadència, perduda l’hegemonia política catalana: quan s’esgarrien els trets propis d’un poble, quan els signes d’identitat trontollen arreu, es produirà el miracle de la pervivència de la parla, la fidelitat a la qual permetrà el fenomen clau de la Renaixença. La parla serà el factor d’integració, de cohesió dels habitants del que, gràcies a ella, encara podem dir-ne un país, de Catalunya.

La parla i els homes que, tossuts, la seguien parlant. Quan l’expressió escrita decau, quan al segle XVIII els únics escrits en català que circulen són textos populars, el poble conserva la parla i permet l’esperança de la llengua. Però no ho tindrà gens fàcil: Carles III, el 23 de juny de 1768 decreta que l’ensenyament es faci únicament en llengua castellana, esborrant la catalana de totes les escoles i Estudis del país. Igualment les sentències judicials seran només en castellà, es prohibirà l’ús del català en els llibres de comptabilitat, i en general, a partir del 1778 es posen tota mena d’objeccions a tot el que s’imprimeixi en català. És el moment que Antoni de Capmany recupera el *Llibre del Consolat del Mar*, però en la seva traducció castellana, que la vol justificar “**por ser el lenguaje catalán en que se escribió, un idioma anticuado, desconocido de los extranjeros y, en este siglo, casi de los mismos hijos del país.**” Érem a l’any 1791 i tot semblava una sentència de mort.

Però aquests **hijos del país**, estaven obstinats a desmentir-lo, esforçant-se a mantenir la parla, esperant millors temps. Una situació anòmla es va produir el 1810: el mariscal Angereau, governador *francès* de Catalunya, declara el català idioma oficial.

Tindrem ocasió de recordar-ho tot en el següent i darrer lliurament que es farà en la pròxima *Lletra*.

JMG

Resumit del llibre, BREU HISTÒRIA DE CATALUNYA

3. La Nova Cançó (àlbum 1970)

El 1970 és l'any de la separació de The Beatles i de la mort de Jimi Hendrix i Janis Joplin. Els felïços seixanta es van convertir en història i el món va entrar en una nova etapa. Va entrar en vigor el Tractat de No- proliferació d'Armes Nuclears signat el 1968, per Richard Nixon i Leonid Brejnev. A Catalunya, 300 intel·lectuals es van tancar a Montserrat en solidaritat amb els acusats del procés de Burgos.

El 1970 Canet de Mar es va convertir definitivament en un punt important per la Nova Cançó. D'aquesta població del Maresme en va sortir La Trinca, que es va consagrar definitivament amb la publicació de Festa Major, un disc conceptual que va fer reviure una festa major arquetípica de l'època. Musicalment el 1970 s'ha recordat pel naixement de Dioptria, el primer elapé de Pau Riba, i per l'inici de les constants prohibicions dels concerts de Lluís Llach.

D'aquest Àlbum, hem seleccionat una de les cançons més conegudes del cantautor FRANCESC PI DE LA SERRA en un estil que li és ben propi. La rima és consonant, tot i que de vegades forçada, i la lletra pren girs inesperats que la carreguen alhora d'ironia i de tendresa.

Passejant per Barcelona

Text i música de Francesc Pi de la Serra.

Passejant per Barcelona un dimecres cap el tard
he pensat fa una estona que no estic enamorat.
M'he dit: 'Tinc quatre pessetes que és el que val un
café ara que les tinc, les gasto, i així ja no les tindrè'.

Un rellotge deia l'hora i l'asfalt llueix per mi.
No tinc el foc que em demana qualsevol barceloní.
Fa baixada o fa pujada, ja no recordo el que fa,
em saluda una noieta perquè canto en català.

M'acosto i em diu "Bon dia". Com, bon dia, si fa fosc ...
Com que la rima és difícil em mira i exclama: tosc.
"No soc pobra ni estic sola, ni espero cap pretendent."
Aquesta noia m'intriga pels seus ulls i el seu accent.

Com que sóc valent la deixo. Les intrigues em fam por.
Malgrat les quatre pessetes, un, quan vol, és un senyor.
El capvespre continua , cada vegada és menys cap.
Netegen una façana tota coberta de drap.

Per fi un bar m'obre les portes com si fos un gran amic;
passo de llarg, no m'agrada, sé el que em faig i sé el que em
dic. Si les coses no canvien continuaré passejant;
això es deia el meu besavi i va morir caminant.

Ja veieu que n'és de fàcil, del no res fer una cançó.
Malgrat les quatre pessetes, un, quan vol, és un senyor.
Un senyor fotut de fàstic perquè es queda en un racó,
el racó de les trompades quan es vol tenir raó.